

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ MERKEZ YERLEŞKESİ

Demet Demiroğlu^{1*}, Ayşen Çoban¹, Duygu Özgür¹

¹: Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kilis.

*: Sorumlu Yazar.

DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.72274>.

ÖZET

Tüm bireylerle birlikte engellilerin yerleşke yaşamını eşit oranda paylaşabilmeleri için yerleşkeyi oluşturan tüm alanların ve unsurların ulaşılabilir, güvenli ve kullanılabilir planlanması, tasarlanması ve uygulanması son derece önemlidir. Araştırmada ulusal yasal dayanaklar ve ilgili standartlar ışığında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Merkez Yerleşkesinin engelli bireyler tarafından ulaşılabilirliği ve kullanılabilirliği incelenmiştir. Ayrıca; yerleşkeyi kullanan engelli bireylerle yapılan görüşmeler ve ilgili kişilere uygulanan anket ile yerleşkenin kullanım olanakları, olumsuzlukları ve bireylerin alandan beklentileri tespit edilmiştir. Çalışma sonunda elde edilen tüm veriler değerlendirildiğinde yerleşkenin mevcut durumundaki sorunlar ortaya konarak; bu sorunların iyileştirilmesi hususunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerleşke, Engelli birey, Engelli standartları, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Yerleşkesi.

THE USE OF COMMON SPACES IN UNIVERSITY CAMPUS BY DISABLED PEOPLE: KILIS 7 ARALIK UNIVERSITY MAIN CAMPUS

ABSTRACT

University campus of all areas and elements that make up accessible, safe and usable planning, design and implementation is extremely important to use the campus all individuals together with disabilities. The aim of this study is to investigate the usability and accessibility of Kilis 7 Aralık University Central Campus by disabled people in the light of the national legal basis and the related standards. Also; use of campus facilities, negativity and expectations of this people from the area have been identified by interviews with disabilities using the campus and questionnaires administered to individuals. Considering all the data obtained from the study results, putting forward the problems arise in the case of existing campus; recommendations has been developed regarding the improvement of these problems.

Keywords: *Campus, Disabled people, Disability standards, Kilis 7 Aralık University Campus.*

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

1. GİRİŞ

Engelli¹ kavramı 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun 3. Maddesinin “c” fıkrasında; “doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamın gereklerine uymama durumunda olup; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyacı olan kişi” olarak tanımlanmıştır [1].

2010 yılı verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık %15’ini bir tür engele sahip bireyler oluşturmaktadır [2]. Ülkemizde ise Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) 2002 verilerine göre nüfusumuzun %12.29’u engelli bireylerden oluşmaktadır [3]. Buna göre günümüzde aynı oranın sabit kaldığı varsayılırsa ülkemizde yaklaşık olarak 8,8 milyon engelli bireyin yaşadığı, aileleriyle birlikte bu sayının yaklaşık 35 milyon kişiye ulaştığı anlaşılmaktadır [4]. Ortaya çıkan bu sayı; toplumumuzun yardım eğiliminin ve bir başkasına ve/veya çevrenin fiziksel koşullarına bağımlılığının fazla olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde yürürlüğe girmiş 07 Temmuz 2005 tarihli 5378 sayılı “Engelliler Hakkında Kanun” engelliler açısından yeni bir dönemin başlangıcıdır [5]. Kanunun geçici 2’nci maddesine göre, kamu kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimlere, yapıları fiziksel çevrenin engellerden arındırılarak erişilebilir duruma getirilmesinde belirtilen kurumlar arasında üniversiteler de bulunmaktadır. Engelli bireylerin, sosyal hayattan dışlanmadan, toplumun bütünü ile bağımsız olarak eğitim ve sosyal gereksinimlerini karşılayabilmesi için kamusal kullanım alanlarından biri olan ve kentsel yaşam kalitesinin

arttırılmasında önemli bir etken olan üniversite yerleşke alanlarına kolay erişilebilirliğe ve kullanılabilirliğe sahip olmaları gerekmektedir.

Türkiye’de hızlı nüfus artışı ve buna paralel bilimsel araştırma ve mesleki eğitim faaliyetlerine olan talep artışını karşılamak için, üniversitelerimizin artan bir ivmeyle büyüme ve gelişme göstermesi gerekmektedir [6]. Üniversiteler eğitim işlevinin yanı sıra, barınma, yeme içme, rekreasyon işlevlerinin de gerçekleştirilebileceği alanlardır. Spor tesisleri, kültürel tesisler ile açık ve yeşil alan düzenlemeleri ve bu mekanları birbirine bağlayan sirkülasyon sistemi ve rekreasyon işlevinin öğeleri olarak ele alınmaktadır [7]. Bu bağlamda bir yerleşke yaşamı sunan üniversitelerin bireyleri mesleki hayatın yanında sosyal hayata da hazırlamada sorumlulukları büyüktür. Engelli bireyler dikkate alındığında önemi daha da artan üniversite yerleşkelerinin sürdürülebilir bir gelecek yaratabilmeleri için yerleşke planlama ve tasarım kararlarının uygulamaları oldukça önemlidir.

Riddell ve Weedon [8], İskoç üniversitesinde bir lisans öğrencisine odaklanarak erişimde negatif ve pozitif yönlerin engelli öğrencinin eğitimine yansıdığı sonucuna varmış ve sosyal çevrede engelliliğin önemini vurgulamışlardır. Heitor et al. [9], eğitimde yer alabilmenin ön koşulu erişilebilir bir çevre varsayımına dayanması düşüncesiyle engellilerin sosyal ve mekânsal boyutlarınca eğitim ortamlarına erişilebilirlikleri üzerine odaklanmak gerekliliğine dikkat çekmişlerdir. Malkoç ve Türel [10], yaptıkları çalışmada yapıları çevrenin mevcut durumunu ve fiziksel engelliler yönüyle kullanılabilirliğini irdeleyerek; mekânı oluşturan her türlü yapısal öğe ve bileşenin dış mekân standartlarına uygun hale getirilmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir. Chard and Couch [11], bir grup engelli lisans öğrencileri ile yürütülen araştırmaları sonucunda günümüz çevresine erişimde kısıtlamalarla karşılaşıldığı ve iş birliği içinde etkili stratejilere ihtiyaç duyulduğu ortaya

¹Bu çalışmada özürülü terimi yerine, tüm özürülü grupları ve herhangi bir nedenle hareket yetileri kalıcı veya geçici kısıtlı insanları da kapsamak üzere engelli terimi kullanılmıştır.

konmuştur. Çınar [12], engellilerin kampüsteki dış mekân kullanımlarından yararlanma ve kampüs yaşamına katılım durumları irdelendiğinde; engelli bireyin kendini damgalanmış hissetmesinin önünde geçilmesi için fiziksel ve sosyal çevrede yaşam hakkının onlara geri verilmesi gerektiği sonucunu açığa çıkartmıştır. Yılmaz vd.'nin [13], Antalya Atatürk Kültür Parkı örneğinde yaptıkları çalışmada tekerlekli sandalyenin park içerisindeki dolaşımını engelleyen unsurlar tespit edilmiş; bu unsurlara karşı çözüm önerileri geliştirilmiş ve fiziksel engellilerin park içerisindeki dolaşımlarına yönelik alternatif rotalar belirlenmesinin önemi vurgulanmıştır.

Barış ve Uslu [14], araştırmalarının sonuçlarında; engelli bireylerin özellikle sosyal yaşama eşit katılımıyla ilgili olarak sosyal bilincin gelişimine katkıda bulunulması, sosyal yaşamdan engelli bireyleri hariç tutan hakların kaldırılması ve bireylerin, kentlere şekil veren kamu kurumlarının bu konudaki çabalarına rehberlik yapması beklendiğini ortaya koymuşlardır. Sirel vd. [15], Çukurova Üniversitesi yerleşkesinde seçilen örnek alanların fiziksel yapısını engellilerin ulaşılabilirliği ve kullanılabilirliği açısından incelemelerinde; kaldırımlar ve rampalar, yaya yolları, bina girişleri, toplu taşıma durakları, otoparklar, kent mobilyaları, işaret ve işaretlemeler ve yaya geçitlerinin standartlara uygunluk düzeylerinin ele alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Taş [16] Namık Kemal Üniversitesi Yerleşkesi (Tekirdağ); Alp [17] Beyazıt Yerleşkesi (İstanbul) örneğinde yapmış oldukları çalışmalarda söz konusu yerleşkelerdeki tasarım unsurlarının ulusal ve uluslararası standartlar göz önünde tutularak her engel türünde engelli bireyin kullanımı açısından uygunluğu sorgulanmış; mevcut sorunların çözümlerine yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar ve vurgular çerçevesinde

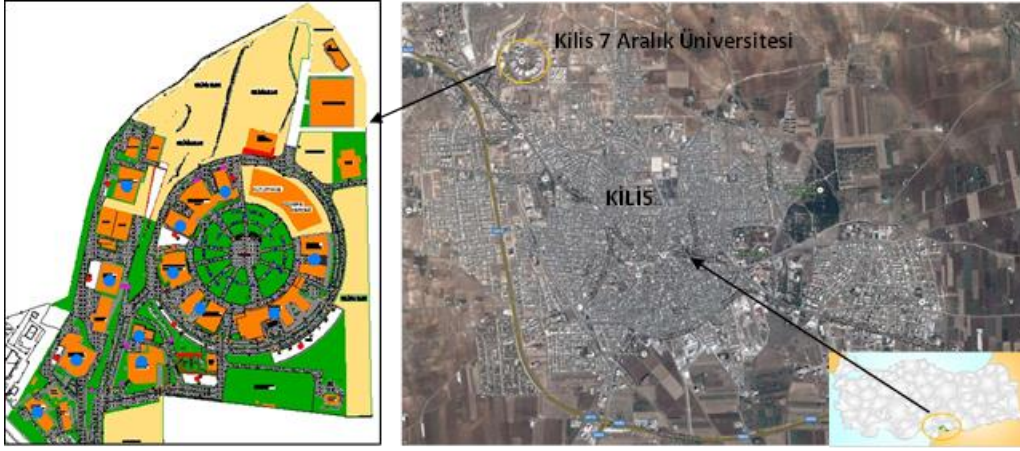
kentsel mekâna ulaşımında ve mekânı kullanımda engelli bireylerin fiziksel engellerle olduğu kadar sosyal engellerle de karşılaştıkları aşikârdır.

Bu çalışmada; yukarıda belirtilen bilgiler ve ulusal yasal dayanaklarımız ışığında Kilis 7 Aralık Üniversitesi Merkez Yerleşkesinin engelli bireyler tarafından ulaşılabilirliği ve kullanılabilirliği incelenmiştir. Bu çerçevede yerleşkede bulunan düzenlemeler, yapılar ve donatılar gibi unsurların ölçüleri, yapımların özellikleri ve kullanım uygunluğu değerlendirilmiştir. Ayrıca; üniversitede öğrenim gören engelli öğrencilerle ve idari personelle yapılan görüşmeler ve ilgili kişilere uygulanan anket ile yerleşkenin kullanım olanakları, olumsuzlukları ve bireylerin alandan beklentileri tespit edilmiştir. Elde edilen tüm veriler değerlendirildiğinde yerleşkenin mevcut durumunda olumlu uygulamalar olduğu kadar eksik uygulamaların da olduğu belirlenerek; eksik düzenlemelerin tamamlanması ve iyileştirilmesi hususunda öneriler geliştirilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada çalışma alanı olarak 242.062 m² alan sahip Kilis 7 Aralık Üniversitesi merkez yerleşkesi seçilmiştir. Alanın %16'sı gelişim alanı olarak ayrılan yerleşkenin %21'i (50.158 m²) bina oturma alanı; %32'si (77.090 m²) sert zemin alanı (yollar, kaldırımlar, otopark alanları) ve %31'i (74.954 m²) yeşil alandan oluşmaktadır. Yerleşkede idari, eğitim ve sosyal binalar, otopark alanları, tören alanı, gençlik merkezi, yarı olimpik yüzme havuzu, 2 adet halı saha, tenis sahası, basketbol ve voleybol sahası bulunmaktadır [18] (Şekil 1). Yerleşkeyi farklı türde engellere sahip 20 öğrenci ve 5 idari personel olmak üzere toplam 25 engelli birey kullanmaktadır [19, 20].

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

Şekil 1. Çalışma alanının konumu ve Kilis 7 Aralık Üniversitesi merkez yerleşkesi vaziyet planı [18, 21].

Araştırma dört aşamada yürütülmüştür: Birinci aşamada; yerleşkenin engelli kullanımına yönelik fiziksel unsurlara ilişkin standartlar belirlenmiştir. Bu standartlar; TS 12460 [22] (Şehir İçi Yollar-Raylı Taşıma Sistemleri-5. Bölüm), TS 12576 [23] (Şehir İçi Yollar - Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemlerin Tasarım Kuralları), TS 9111 [24] (Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere) ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (ÖZİDA) [25] tarafından güncellenen ulusal ve uluslararası ölçütler ile daha önce yapılan çalışmalar dikkate alınarak tespit edilmiştir. Söz konusu unsurlar kaldırımlar, kaldırım üzerinde yer alan rampalar, yaya yolları, yaya yolları üzerinde yer alan merdivenler, bina girişleri, otoparklar ve donatı elemanları olmak üzere toplam yedi ana başlıkta değerlendirilmiştir.

İkinci aşamada; elde edilen sonuçların değerlendirme tabloları oluşturulmuştur. Söz konusu tablolar değerlendirilirken; alandaki fiziksel öge ile ilgili standart doğrultusunda puanlama yapılmıştır. Üçüncü aşamada ise; yerleşkede engelli kullanıcıların eğitim gördükleri ve çalıştıkları birimler tespit edilerek; kullanıcıların yerleşkede yaşadıkları

sorunları tespit etmek amacıyla her engel türüne uygulanabilecek şekilde bir anket formu hazırlanarak bireylere uygulanmıştır. Çalışma kapsamında anket formu uygulanacak engelli bireyler ile yüz yüze görüşülmüş ve anket uygulamaları sonucunda bireylerin %80'inden geri dönüş sağlanmıştır. Literatürde, Arlı ve Nazik [26] örneklemi küçük olması durumunda araştırma sonuçlarının evren için genellenebilmesinde en az %20; Gedik ve Çil [27] ise söz konusu oranın %20 ile %45 arasında olmasının istatistiksel anlamda yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla araştırmada elde edilen veri sayısının yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Çalışmanın son aşamasında, anket sonuçları ve oluşturulan değerlendirme tabloları birlikte ele alınarak tartışılmıştır. Yerleşke içerisinde yer alan mekânların bileşenlerini oluşturan yapısal unsurların fiziksel engelliler tarafından "engelsiz" olarak kullanılabilirliği ile ilgili değerlendirmeler yapılmış; yerleşkenin konuyla ilgili sorunlarının iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Yerleşkeye Girişin Değerlendirilmesi

Kent merkezinden yerleşke yönüne hareket eden otobüsler için yerleşke yakınında her hangi bir toplu taşıma durağı ve yaya geçidi bulunmamaktadır. Yerleşke girişinde yer alan kaldırım genişliği 525 cm olup; kaldırım eğimi %8'dir. Dolayısıyla kaldırım genişliği Tablo 1 'de belirtilen standarda (S1) uygunken; kaldırımın boyuna eğimi ilgili ölçütü (S4) sağlamamaktadır. Ayrıca giriş kaldırımları üzerinde rampa yer almamaktadır.

3.2. Yerleşkedeki Fiziksel Unsurların Uygunluklarının Değerlendirilmesi

3.2.1. Kaldırımların Uygunluklarının Değerlendirilmesi

Yerleşkede yer alan kaldırımlar vaziyet planı üzerinden 44 alana ayrılarak 14 standarda göre sorgulanmıştır. Kaldırımların standartları sağlama durumuna göre puanlama yapılmış ve ilgili Tablo 1'e işlenmiştir.

Yerleşkedeki kaldırımların çoğunluğu standartlarda olması gereken genişlik ölçülerine, uygun kaplama malzemesine, kaldırımda uygun enine ve boyuna eğime sahiptir (S1-3-5). Fakat tüm kaldırımlarda görme engellilerin yerleşkede rahat dolaşımını sağlayacak kılavuz izi bulunmamaktadır.

Yerleşkede sadece K4 kaldırımının yüksekliği 15 cm'nin altındadır. Dolayısıyla 10 no'lu standart sadece ilgili kaldırım için değerlendirilmiştir. K4 kaldırımının kenarında araç parkını engelleyecek nitelikte bir bariyer bulunmamaktadır (S10). Toplam 7 bölgede yer alan kaldırımda bitkilendirme mevcuttur. Tüm kaldırımlar 12 no'lu standartta (S12) belirtilen bitki türü seçim kriterine uyarken; sadece K15 kaldırımını 11 no'lu (S11) standartta belirtilen kaldırım genişliği standardına uymamaktadır. Ayrıca yerleşkede bazı güzergâhlarda kaldırım döşemelerinde tesviyeden kaynaklı sorunlar nedeniyle çökme ve çıkıntılar gözlenmiştir.

Şekil 2. Yerleşkede bulunan kaldırımlardan örnekler (K5, K22).

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

Tablo 1. Kaldırımların standartlara uygunluklarının değerlendirilmesi

NO	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22
S1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	-1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1
S2	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1
S3	+1	-1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S4	-1	-1	-1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	-1	-1	-1	-1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S5	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S9	-1															-1	+1					
S10				-1																		
S11			+1													-1	+1					+1
S12			+1													+1	+1					+1
S13			-1													-1	-1					-1
S14			-1													+1	+1					+1
NO	K23	K24	K25	K26	K27	K28	K29	K30	K31	K32	K33	K34	K35	K36	K37	K38	K39	K40	K41	K42	K43	K44
S1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1
S2	+1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	+1	+1	-1	-1	-1	+1	+1	-1	+1	+1
S3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S4	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	-1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	-1	+1	+1	-1
S5	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S9																						-1
S10																						
S11											+1			+1	+1							
S12											+1			+1	+1							
S13											+1			+1	+1							
S14											+1			+1	+1							
																		1 sağlıyor/0 yok/-1 sağlamıyor/...yok				
S1	Kaldırım genişliği															En az 1,50 m						
S2	Kaldırımın taşıt yolu kaplamasından yüksekliği															En az:3 cm, En çok: 15 cm						
S3	Kaldırımın enine eğimi															En fazla: %2						
S4	Kaldırımın boyuna eğimi															En fazla: %5						
S5	Kaplama malzemesi															Sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme						
S6	Kılavuz iz genişliği															10 m. den geniş açıklıklarda 60 cm						
S7	Kılavuz izi yüzey rengi															Kaldırım rengi ile zıt renkte						
S8	Kılavuz izi yüzey dokusu															Yükseklik En fazla: 20 mm						
S9	Kaldırım kenarında sarkan dal, dikenli bitki, tabelanın yüksekliği															En az: 220 cm						
S10	Alçak kaldırıma araç parkını engellemek için bordür tarafında engel															En az yükseklik: 70 cm/En çok yükseklik: 90 cm						
S11	Bitkilendirme															200 cm'den dar kaldırımlarda yapılmaz.						
S12	Dikenli ve meyve döken bitki															Kullanılmaz						
S13	Kaldırım üzerindeki ağaç diplerinde															Çevre ile zıt renkli ızgara veya çakıl						
S14	Ağaçların çevresinde bitki çap bitiminden sonra yer zemininde farklı kot ve doku															Genişlik: 60 cm. Yükseklik: 10 cm Doku: Duyumsanabilir yüzey						

3.2.2. Kaldırım Üzerinde Yer Alan Rampaların Uygunluklarının Değerlendirilmesi

Yerleşkede kaldırım üzerinde yer alan rampalar 34 alana ayrılarak toplam 5 standarda göre sorgulanmış ve standartları sağlama durumuna göre puanlama ilgili tabloya (Tablo 2) işlenmiştir

Yerleşkede kaldırım üzerinde yer alan rampaların genişlikleri çoğunlukla uygun ölçülerde olup rampa eğimleri %4 ile %23 eğim aralığında değişim göstermektedir. Ayrıca rampa-taşıt yolu birleşim yerlerinin çoğunluğunda çıkıntı veya çukurluk bulunmamaktadır. Rampalarda görme engelliler için duyumsanabilir yüzey bulunmamaktadır.

Aynı zamanda; yerleşkede araç geçişlerinin bulunduğu bazı kısımlarda

kaldırımların sürekliliğini sağlayacak rampalar mevcut değildir (K2, K13, K23).

Tablo 2. Rampaların standartlara uygunluklarının değerlendirilmesi.

	R1	R2	R3	R4	R5	R6	R7	R8	R9	R10	R11	R12	R13	R14	R15	R16	R17
S1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S2	-1	-1	-1	-1	-1	+1	+1	-1	-1	+1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
S3	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S4	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S5	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
	R18	R19	R20	R21	R22	R23	R24	R25	R26	R27	R28	R29	R30	R31	R32	R33	R34
S1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	+1	-1	+1	+1	+1	+1	+1
S2	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
S3	-1	+1	+1	+1	+1	-1	-1	-1	+1	+1	-1	+1	+1	+1	-1	+1	+1
S4	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S5	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
1 sağlıyor/0 yok/-1 sağlamıyor/...yok																	
S1	Kaldırım-rampa genişliği					Kaldırım güzergahı üzerinde tek yönlü geçiş en az: 91,5 cm											
S2	Kaldırım-rampa eğimi					En fazla:%8											
S3	Rampa-taşıt yolu birleşim yeri					Çıkıntı-çukurluk olmamalı											
S4	Kaplama malzemesi					Sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme											
S5	Rampaları uyarı					Rampaların başında ve sonunda 150 cm uzunluğunda düz ve değişik bir dokuda bir alan bulunmalı.											

Şekil 3. Kaldırımlarda yer alan rampa örnekleri (R13, R18).

3.2.3. Yaya Yollarının Uygunluklarının Değerlendirilmesi

Yerleşkede kaldırım üzerinde yer alan yaya yolları 27 alana ayrılarak toplam 6 standarda göre sorgulanmıştır. Standartları sağlama durumuna göre verilen puanlar tabloya (Tablo 3) işlenmiştir.

Yerleşkedeki bütün yaya yollarının genişlik ölçüleri olması gereken standardı (S1) sağlamaktadır fakat yaya yollarının hiç birinde görme engelliler için kılavuz iz bulunmamaktadır. Eğimi %4'ten fazla olan; yani 4 no'lu standardı

(S4) sağlayan yolların oranı %55,55'tir.

Yaya yollarında yer alan drenaj ızgaraları yollara dik olarak konumlandırılmış; ve ızgara aralıkları 13 mm'nin üzerindedir (S5). Yaya yollarının tümünde yüzey malzemesi olarak taban tuğlası ve kilitli parke taş kullanılmıştır (S6). Ayrıca bazı yolların kesişim noktalarının engelli kullanıcılar için uygun olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca MMF ile SKM'yi birbirine bağlayan YY5 no'lu yaya yolunun enine eğiminin engelli kullanıcılar için uygun olmadığı tespit edilmiştir.

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

Tablo 3. Yaya yollarının standartlara uygunluklarının değerlendirilmesi.

NO	YY1	YY2	YY3	YY4	YY5	YY6	YY7	YY8	YY9	YY10	YY11	YY12	YY13	YY14
S1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
S4	-1	-1	+1	+1	-1	-1	+1	-1	+1	-1	+1	+1	+1	+1
S5	-1	-1			-1		-1		-1	-1			-1	
S6	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
NO	YY15	YY16	YY17	YY18	YY19	YY20	YY21	YY22	YY23	YY24	YY25	YY26	YY27	
S1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	
S2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
S3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	
S4	+1	-1	+1	-1	+1	-1	-1	+1	-1	-1	+1	+1	+1	
S5	-1					-1					-1	-1		
S6	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	

1 sağlıyor/0 yok/-1 sağlamıyor...yok

S1	Çift yönlü geçiş genişliği	120-200 cm
S2	Kılavuz iz	Genişliği 60 cm
S3	Kısmen görenler için kılavuz iz rengi	Çevreyle zıt renk
S4	Erişilebilir yollarda	En fazla eğim % 4
S5	Drenaj ızgarası	Yürüme yoluna paralel olmalı ve ızgara aralıkları 13 mm
S6	Yüzey malzemesi	Sert, stabil, kaymaz ve çok az pürüzlü malzeme

Şekil 4. Yerleşkede bulunan yaya yollarından örnekler (YY14, YY18).

3.2.4. Yaya Yolu Üzerinde Yer Alan Merdivenlerin Uygunluklarının Değerlendirilmesi

Yerleşkede yaya yolu üzerinde yer alan merdivenler 8 alana ayrılarak toplam 14 standarda göre sorgulanmıştır. Bu merdivenlerin ilgili standartları sağlama durumuna göre verilen puanlar Tablo 4'te belirtilmiştir.

Yerleşkede yaya yolları üzerinde yer alan merdivenlerin %75'i genişlik ölçüsü için uygun standardı (S1) sağlamaktadır. Merdivenlerin basamak genişliği ile ilgili olan standardı (S2) sağlama oranı %75 iken; basamak yüksekliği standardında

belirtilen koşulu sağlayan merdiven bulunmamaktadır (S3). Ayrıca merdiven basamaklarında koruyucu kaymaz şerit yer almamaktadır (S6). Alanda yer alan 8 yaya yolu merdivenin sadece ikisinde tırabzan bulunmakta (S9); tırabzan yükseklikleri ilgili standardta belirtilen koşulları sağlamaktadır (S10). Mevcut tırabzanlarda merdivenin ilk ve son basamağından itibaren olması gereken 45 cm'lik mesafe standardı sağlanmamaktadır (S12). Merdivenlerdeki basamak tasarımı ile ilgili standardı sağlamayan merdivenler YYM1-YYM5-YYM6 numaralı merdivenler (S13) iken; yaya yolu üzerinde yer alan

merdivenlerin basamak ve riht rengi birbirinden farklı değildir (S14).

Tüm bu değerlendirmelerin yanı sıra yaya yolu üzerinde yer alan merdivenlerden sadece YYM3 ve YYM6 merdivenlerinin kenarlarında rampa bulunmaktadır. YYM3 merdiven kenarın-

daki rampanın gerek eğimi (%34) gerek rampada kullanılan yüzey malzemesi uygun değilken YYM6 merdivenin eğimi ve malzemesinin engelli kullanıcılar için uygun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Yaya yolu üzerinde yer alan merdivenlerin standartlara uygunluklarının değerlendirilmesi.

NO	YYM1	YYM2	YYM3	YYM4	YYM5	YYM6	YYM7	YYM8
S1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-1	-1
S3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
S4		+1						
S5	+1	+1	-1	-1	+1	+1	+1	+1
S6	0	0	0	0	0	0	0	0
S7		-1						
S8	0	0	0	0	0	0	0	0
S9	0	0	+1	0	0	0	+1	0
S10			+1				+1	
S11	0				0	0		
S12	0	0	-1	0	0	0	-1	0
S13	-1	+1	+1	+1	-1	-1	+1	+1
S14	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
								1 sağlıyor/0 yok/-1 sağlamıyor/...yok
S1	Merdiven genişliği					En az: 180 cm		
S2	Basamak genişliği					300 mm		
S3	Basamak yüksekliği					En fazla 15 cm		
S4	Aynı yönde devam eden merdivenli yollarda yükseklik farkı 180 cm in üstünde merdivenlerde sahanlık					200 cm		
S5	Merdivenlerin yürüme yüzeyleri					Pürüzlü-kaymayı önleyen kaplama		
S6	Basamak ucunda koruyucu kaymaz şerit					2,5 cm		
S7	Sahanlık dokusu					Değişik dokuda kaplama malzemesi		
S8	Merdiven başında ve sonunda düz ve değişik dokuda kaplama malzemesi döşenmiş sahanlık					Uzunluk 120 cm		
S9	Merdivenin iki tarafında tırabzan					Olmalı		
S10	Merdivenin iki tarafında tırabzan yüksekliği					En az: 80 cm.-En fazla: 90 cm		
S11	Merdiven genişliği 300 cm den fazla ise merdiven ortasında tırabzan					En az: 80 cm-En fazla: 90 cm		
S12	Tırabzanların merdiven ilk ve son basamağından itibaren					Uzunluk 45 cm		
S13	Basamak tasarımı					Açık ve çıkıntılı uçlu olmamalı		
S14	Basamak ve riht rengi					Ayrı renklerde olmalı		

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

Şekil 5. Yerleşkede bulunan yaya yollarından örnekler (YY14, YY18).

3.2.5. Bina Girişlerinin Uygunluklarının Değerlendirilmesi

Yerleşkede bulunan 12 binanın girişi toplam 21 standarda göre sorgulanmıştır. Alandaki bina girişlerinin ilgili standartları sağlama durumuna göre puanlaması yapılmış ve Tablo 5'e işlenmiştir.

Yerleşkede yer alan binaların giriş sahanlıklarının ölçüleri değerlendirildiğinde sadece B3 no'lu bina standardı sağlamamaktadır (S1). Binaların yollarının hiçbirinde görme engellileri bina girişlerine yönlendirecek kılavuz iz çizgileri ile kesintisiz yönlendirme bulunmamaktadır (S4). Bina girişlerindeki rampa genişlikleri standart ölçülerini bütün binalar sağlamaktadır (S6). Bina girişlerinde rampa bulunan 10 binanın 6'sının rampa kenarında tırabzan bulunmaktadır (S7). Rampaların hiçbirinin başında ve sonunda farklı dokuda sahanlık yer almamaktadır (S8).

Bina girişlerindeki merdiven genişlikleri 220 cm ile 2330 cm arasında değişmekte ve merdivenlerin hepsi ilgili standarda uymaktadır (S9). Merdivenlerin basamak genişliği standardına (S11) uyan merdiven bulunmamaktadır. Yüksekliği 180 cm'nin üzerinde olan 3 binanın (B7-B10-B12) giriş merdivenleri arasındaki sahanlık ölçüleri 200 cm'nin üstünde olup; söz konusu standarda uygundur (S12). Merdivenlerden 6'sında pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama kullanılmışken (S13); merdivenlerin hiçbirinin basamak ve rıht rengi birbirinden farklı değildir (S14) ve basamak uçlarında koruyucu kaymaz şerit bulunmamaktadır (S15). Ayrıca sahanlıklarda; merdiven başında ve sonunda değişik dokuda kaplama malzemesi döşenmiş alan yer almamaktadır (S16-17). Genişliği 3 m'den fazla olan merdivenlerin ortasında tırabzan bulunmamaktadır (S19).

Tablo 5. Bina girişlerinin standartlara uygunluklarının değerlendirilmesi.

NO	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	B8	B9	B10	B11	B12
S1(en)	+1	+1	-1		+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
(boy)	+1	+1	+1		+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S2	+1	+1	+1		+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1
S3	+1	+1	+1		+1	+1	+1	+1	-1	+1	+1	+1
S4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S5	-1	-1	-1		+1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0

S6	+1	+1	+1		-1	+1	+1	-1	+1	+1	-1	0
S7	0	0	+1		0	+1	+1	+1	+1	0	+1	0
S8	-1	-1	-1		-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	0
S9	+1	+1	+1			+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S10	+1	+1	+1			+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1
S11	-1	-1	-1			-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
S12						+1			+1			+1
S13	+1	+1	+1			+1	-1	-1	+1	-1	+1	-1
S14	-1	-1	-1			-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
S15	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0
S16	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0
S17	0	0	0			0	0	0	0	0	0	0
S18	0	0	0			0	0	+1	+1	+1	0	+1
S19	0	0			0	0			0	0		
S20								-1	-1	-1		-1
S21	+1	-1	+1			+1	-1	+1	-1	-1	+1	+1

1 sağlıyor/0 yok/-1 sağlamıyor/...yok

S1	Giriş sahanlığı	Eni: 120 cm; Boyu: 150 cm
S2	Giriş kapısı genişliği	En az 91,5 cm
S3	Giriş eşiği	Olmamalı
S4	Kaldırımdan bina girişine yönlendirme	Kılavuz iz çizgileri ile kesintisiz yönlendirme
S5	Rampa eğimi	En fazla % 8 olmalı
S6	Rampa genişliği	En az 91,5 cm
S7	Rampa kenarlarında tırabzan olmalı	
S8	Rampaların başında ve sonunda farklı dokuda sahanlık	150 x 150 cm
S9	Merdiven genişliği	En Az: 180 cm
S10	Basamak genişliği	300 mm
S11	Basamak yüksekliği	En fazla:15 cm
S12	Yükseklik 180 cm.nin üstünde ise merdivenler arasında sahanlık	200 cm
S13	Merdivenlerin yürüme yüzeyleri	Pürüzlü, kaymayı önleyen kaplama
S14	Basamak ve riht rengi	Birbirinden farklı renk
S15	Basamak ucunda koruyucu kaymaz şerit	2,5 cm
S16	Sahanlık dokusu	Değişik dokuda kaplama malzemesi
S17	Merdiven başında ve sonunda düz ve değişik dokuda kaplama malzemesi döşenmiş sahanlık	100X120 cm ölçülerinde
S18	Merdivenin iki tarafında tırabzan yüksekliği	En az: 80 cm en fazla: 90 cm
S19	Merdiven genişliği 300 cm den fazla ise ortada tırabzan	En az: 80 cm en fazla: 90 cm
S20	Tırabzanların merdiven ilk ve son basamağından itibaren	Uzunluğu 45 cm
S21	Basamak tasarımı	Açık ve çıkıntılı uçlu olmamalı

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

Şekil 6. Yerleşkede bulunan yaya yollarından örnekler (YY14, YY18).

3.2.6. Otoparkların Uygunluklarının Değerlendirilmesi

Yerleşkede bulunan 9 bölgeden oluşan otopark alanları otopark standartlarına göre sorgulandığında; yerleşkedeki otoparkların %56'sı bina girişlerine en az fazla 25 m mesafede olma standardını

sağlamaktadır. Ancak alandaki otoparkların hiçbirinde engellilerin otopark alanlarını kullanımını kolaylaştıracak diğer standartlar ile ilgili düzenlemeler yapılmamıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Otoparkların standartlara uygunluklarının değerlendirilmesi.

NO	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9
S1	-1	-1	-1	+1	-1	+1	+1	+1	+1
S2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S7	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1 sağlıyor/0 yok/-1 sağlamıyor/...yok

S1	Bina giriş/çıkışlarına	En fazla 25 m
S2	Kaldırım kotu	0.00, +3.00 cm ve rampa
S3	Park yeri genişliği	En az: 360 cm
S4	Tekerlekli sandalyeler için iki park yeri arasındaki mesafe	120 cm olduğunda park yeri 250 cm
S5	Taşıt yolu kenarında	En az 1 adet olmak üzere özürli işaretli
S6	Park yeri sayısı	Her 50 araç için 1 adet özürli araç park yeri
S7	Otopark içi yönlendirme	Yön gösterici özürli levhası /Özürli park levhası Yerde özürli park işareti

3.2.7. Donatı Elemanlarının Uygunluklarının Değerlendirilmesi

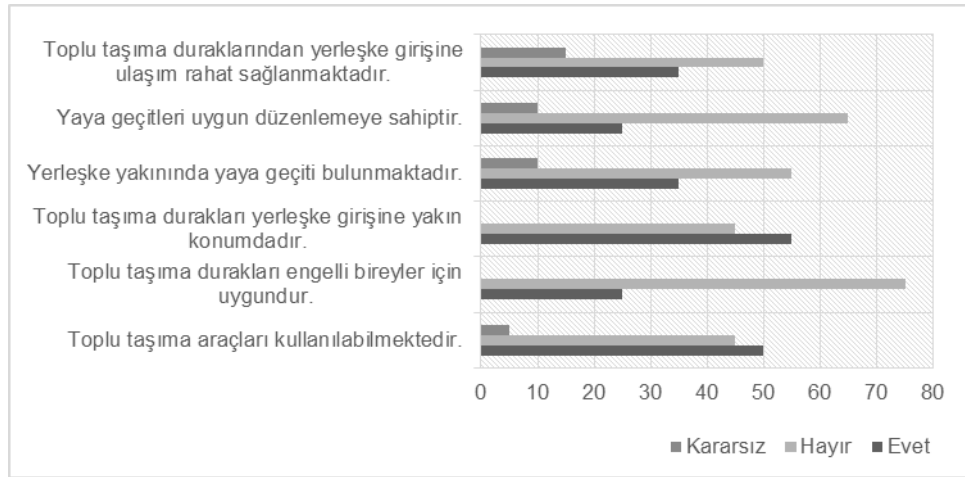
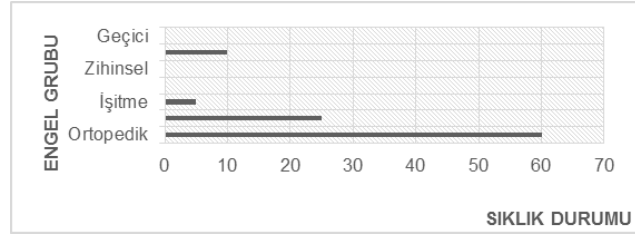
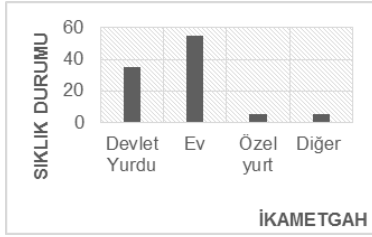
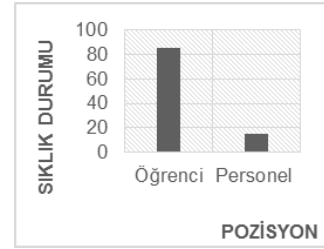
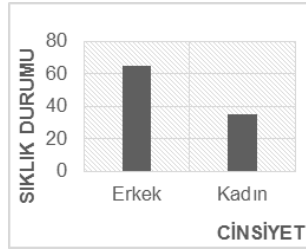
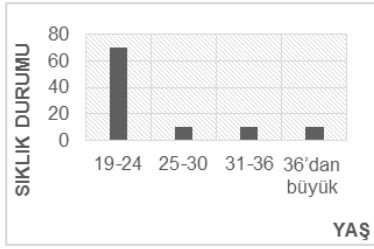
Yerleşkede bulunan donatı elemanlarından banklar (3 tip) 4; çeşmeler (1 tip) 2; çöp kutuları (2 tip) 2; ve levhalar 2 standarda göre sorgulanmıştır. Yerleşkede bulunan 2 adet sırtlıksız; 1 adet sırtlıklı bank tipinin oturma ve sırt yükseklikleri ile oturma alanları için ayrılması gereken mesafeler

standartlara uygunken; masalı bank gerek yüksekliği gerek derinliği ile ilgili koşulları sağlamamaktadır. Söz konusu oturma elemanlarının yüzeyi renk ve doku bakımından duyumsanabilir iken; zeminde renk doku farklılığı bulunmamaktadır. Alanda bulunan 1 adet çeşmenin musluk yüksekliği 90 cm'dir ve bu ölçü standarda uygundur. Fakat çeşmenin çevresi tekerlekli sandalye

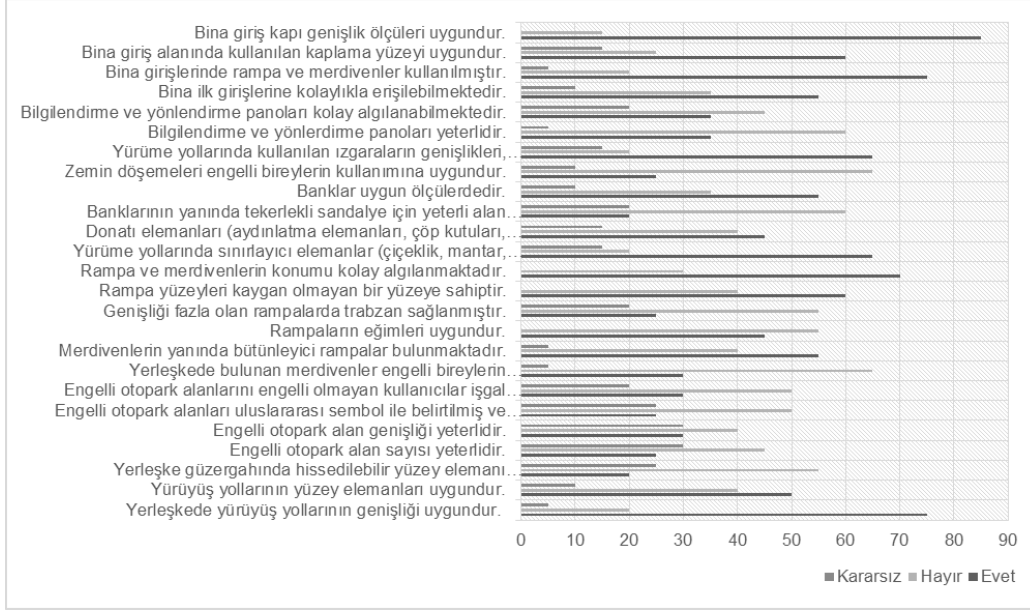
kullanan bir engellinin ulaşabileceği şekilde tasarlanmamıştır. Çöp kutularının ağız kısmının zeminden yüksekliği ve konumlandırılması; yön gösteren işaret levhalarının yüksekliği ile sarkan levha ve reklam tabelalarının alt açıklık mesafesi standartlara uygun düzenlenmiştir.

3.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Şekil 2'de ankete katılan engelli bireylerin demografik bilgileri tablolarda toplanmıştır. Bireylerin %85'inin öğrenci olduğu görülmektedir. Yerleşkede engelli kullanıcıların çoğunluğunun (%60) ortopedik engele sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ

Şekil 7. Yerleşkeye ulaşım ile ilgili önermeler.

Anketin dördüncü bölümünde engelli bireylerin yerleşke içerisindeki düzenlemelere ilişkin görüşleri alındığında; yerleşkedeki engelli bireylerin %75'inin yürüyüş yollarının genişliğini uygun bulmuştur. Yürüyüş yolu genişliklerinin uygun genişlikte olmasına rağmen bilgilendirme ve yönlendirme panolarını yeterli bulmadıklarını ve söz konusu panoların kolay algılanmadığını (%40) belirtmiştir. Yerleşke güzergahında hissedilebilir yüzey elemanı kullanılmadığını ifade eden bireylerin oranı %55; yerleşkede bulunan merdivenlerin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığını ifade eden bireylerin oranı ise %65'tir. Bireylerin %55'i merdivenlerin yanında bütünleyici rampa olduğunu ancak bu rampaların eğimlerinin uygun olmadığını ve genişliği fazla olan rampalarda tırabzan sağlanmadığını belirtmiştir. Ayrıca Yerleşkedeki bina giriş kapı genişlik ölçülerinin uygun olduğu (%85) sonuçlarda ortaya çıkmıştır (Şekil 4).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

2015 Binyıl Kalkınma Hedeflerinde çok daha iyi, uzun ömürlü kalkınma

beklentilerini ve daha da fazlasını gerçekleştirmek için engellilerin kaliteli eğitim almalarını, saygın işler bulmalarını ve seslerinin duyulmasını sağlayarak; engellerle yaşayan insanları güçlendirmemiz ve engellileri topluluklarına katılmaktan alıkoyan bariyerleri ortadan kaldırmamız gerekliliğine vurgu yapılmıştır [2]. Buna göre engelli bireylerin tüm kamusal alanlarda olduğu gibi yerleşke alanlarını da kullanabilmeleri ve bu alanlardaki sosyal yaşama dâhil olmaları son derece önemlidir. Bu nedenle söz konusu bu alanların diğer tüm bireylerle birlikte engellilerin de rahat dolaşımını sağlayacak biçimde ulaşılabilir, güvenli ve kullanılabilir planlanması, tasarlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bu amaçla çalışma sonuçları, fiziksel unsurlar ile ilgili standartlar ve engellilere yönelik yapılan anketlere göre; yerleşke girişi, kaldırımlar, kaldırım üzerinde yer alan rampalar, yaya yolları, yaya yolları üzerinde yer alan merdivenler, bina girişleri, otoparklar ve donatı elemanları başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Yerleşke girişi: Yerleşkeden kent merkezine doğru hareket eden toplu taşıma durağı mevcutken ters yönde

hareket eden yerleşke yakınında uygun bir durak bulunmamaktadır. Bu nedenle yerleşke girişine uygun standartlarda toplu taşıma durağı ve kullanıcıları duraktan yerleşkeye güvenli bir şekilde yönlendirecek yaya geçidi düzenlenmelidir. Yerleşke girişindeki kaldırım genişliği uygun olmasına rağmen; kaldırımın boyuna eğimi; %5 standardından fazladır. Ayrıca kaldırım üzerinde kılavuz iz ve rampa bulunmamaktadır. Bu eksik düzenlemeler tamamlanmalıdır.

Kaldırımlar: Yerleşkedeki kaldırım genişlikleri farklı olup; bazı kaldırımların genişlik ölçüleri, taşıt yolundan yükseklikleri standart ölçülerde değildir. Kaldırımların %38, 63'ü %5'lik olan boyuna eğim standardını sağlamamakta ve yüzey malzemeleri arasında tesviyeden kaynaklanan kot farkı mevcuttur. Ayrıca görme engellilerin dolaşımını kolaylaştıracak olan kılavuz iz, kaldırımların hiçbirinde bulunmamaktadır. Aynı zamanda bitkilendirme yapılan kaldırımlar uygun genişliğe sahip olmayıp bu kaldırımların hiç birinin ağaç diplerinde çevre ile zıt renkli izgara veya çakıl ve ağaç çevresinde ise duymasabilir yüzey bulunmamaktadır. Yerleşkede taşıt yollarının kenarında kaldırım bulunmadığı alanlar bulunmaktadır. Bu alanlarda kaldırım düzenlenmesi yapılmalı; bazı kaldırım kenarlarında yer alan şev alan ile kaldırım bağlantısı bariyer kullanımı ile güvenli hale getirilmelidir.

Rampalar: Alan bütününde yaya ulaşımının sürekliliğini sağlayacak rampa mevcut olmamakla birlikte mevcut rampaların çoğunluğunun eğimi %8'den fazladır. Ayrıca bu rampaların başlangıç ve bitiş alanında yer alması gereken duymasabilir yüzey yer almamaktadır. Rampanın yapılması gereken alanlarda rampa düzenlemesi yapılmalı ve mevcutta uygun olmayan rampalar standart ölçülerde iyileştirilmelidir.

Yaya yolları: Yaya yollarında görme engellilerin ulaşımını sağlayacak kılavuz iz uygulaması yapılmamıştır. Ayrıca yolların %44'ünün eğimi uygun eğime sahip olmayıp; yollarda yer alan drenaj izgaralarının gerek konumlandırma yönü

gerek aralıkları standartlara uymamaktadır. Aynı zamanda yerleşkede herhangi bir yaya geçidi bulunmamaktadır. Yerleşke bütününde kılavuz iz sirkülasyonu oluşturulmalı ve bağlantı noktalarında uygun standartta yaya geçitleri düzenlenmelidir.

Merdivenler: Merdivenlerin %25'i asgari 180 cm olması gereken merdiven genişliği ve 30 cm olması gereken basamak genişliği standardına uymamaktadır. Merdiven basamakları en fazla 15 cm olması gereken basamak yüksekliği standardını sağlamamaktadır. Söz konusu yükseklik 16-23 cm aralığında değişmektedir. Aynı merdiven grubunda yer alan basamaklarda basamak genişlikleri ve basamak yükseklikleri standart değildir. Merdivenlerin hiçbirinde basamak uçlarında yer alması gereken koruyucu kaymaz şerit; merdiven başında ve sonunda düz ve değişik dokuda kaplama malzemesi ile döşenmiş bir alan bulunmamaktadır. Aynı şekilde merdiven sahanlıklarında da farklı bir dokuda malzeme kullanılmamıştır. Merdivenlerin %75'inde merdivenin her iki tarafında olması gereken tırabzan bulunmamaktadır. Var olan tırabzarlarda ise merdivenlerin ilk ve son basamağından itibaren olması gereken 45 cm'lik uzantı yer almamaktadır. Merdiven genişliği 3 m'nin üzerinde olan 3 merdivenin ortasında tırabzan yer almamaktadır. Merdivenlerin rıht ve basamak rengi birbirinden farklı değildir.

Bina girişleri: Yerleşkede görme engellilerin bina girişlerine yönelmesini sağlayan kılavuz iz çizgileri bulunmamaktadır. Bina girişlerinin çoğunda rampa yapılmış fakat yer alan rampaların tümünün eğimi %8'in üzerinde olup başında ve sonunda rampayı uyarıcı nitelikte farklı dokuda bir alan bulunmamaktadır. Bina girişlerinde bulunan merdivenlerin çoğunluğunda yüzey eleman doğru kullanılmış ama tümündeki basamak yükseklikleri maksimum 15 cm standardının üzerindedir. Aynı zamanda merdivenlerin basamak ve rıht rengi; basamak uçlarında yer alması gereken koruyucu kaymaz şeritler; merdivenlerin başını,

**ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ**

sonunu ve sahanlık alanlarını vurgulamak amacıyla kullanılması gereken değişik dokudaki kaplama malzemesi; merdiven ve rampa kenarında bulunan tırabzan düzenlemeleri standartlara uygun değildir. Bu uygulamaların iyileştirilmesi ve eksik uygulamaların tamamlanması bina girişlerinin kullanımı açısından gereklidir.

Otoparklar: Alanda bulunan otoparkların hiçbirinde engelli araç park yeri düzenlenmemiştir. Dolayısıyla otopark alanlarının genişliği (en az 360 m), mesafeleri (120 cm), kaldırım yükseklikleri (3 cm) ve otopark içinde-dışında olması gereken yönlendirmeler ile ilgili standartlar düzenlenmelidir.

Donatı elemanları: Yerleşkede donatı elemanları değerlendirildiğinde; masalı banklarda tekerlekli sandalyelerin yaklaşması için gereken en az 60 cm derinlik standardı sağlanmamaktadır. Oturma elemanlarının bulunduğu alanın zemininde her hangi bir doku farklılığı bulunmamaktadır. Ayrıca yerleşkede var olan çeşmenin çevresi tekerlekli sandalye kullanan engelli bireylerin rahat kullanımı için tasarlanmamıştır. Sayıca yetersiz olan donatı elemanlarının sayısı artırılmalı ve mevcuttaki elemanların standart ölçülerince iyileştirilmesi yapılmalıdır.

Yukarıda tespit edilen mevcut yapılanmalardaki sorunlar ve eksiklikler belirtilen standartlar, yerleşkeyi kullanan engelli kullanıcılar ile yapılan görüşmeler ve anket sonuçlarından ortaya çıkan beklentiler göz önünde bulundurularak giderilmelidir.

Günümüzde kampüs kavramı yalnızca eğitimin sağlandığı yer olmanın dışında, kampüsü kullanan kişilerin sosyal ve kültürel aktiviteler gerçekleştirip sosyalleşebilecekleri aynı zamanda barınma gibi temel ihtiyaçlarını

karşıladıkları yaşam yerleşkeleridir. İçerisinde birden fazla kullanım barındıran bu alanlara erişimin sağlanması, engellerin ortadan kaldırılması, kişilerin mesleki eğitim alarak, istihdam edilmelerine olanak sağlayacaktır.

Sunduğu hizmet ve kullanım olanaklarıyla üniversite kampüsleri engelli bireylerin eğitim hayatlarının ciddi bir sürecini kapsamaktadır. Onların gelecekte toplumla birlikte yaşamalarında önemli bir basamak olarak iş ve çalışma hayatına katılım süreçlerini etkilemektedir. Araştırmamızın ve bu konuda yapılmış diğer araştırmaların sonucunda, üniversite kampüslerinin erişilebilirliği konusunda önemli eksiklikler barındırdığı, bu eksikliklerden dolayı engellilerin fiziksel ve sosyal çevreyle kaynaşma ve uyum sorunu yaşadıkları, kendi kendine yetebilecek şekilde rahatça erişim olanağı sağlayan tasarımlardan yoksun oldukları sonucuna varılmıştır. Fiziksel çevreye erişimin olanaksızlıklarından dolayı, psikolojik durumlarının da olumsuz olarak etkilenmesi, engelli bireylerin kendilerini yerleşke yaşamından soyutlamalarına neden olmaktadır. Böylece engelli öğrencilerin yerleşke yaşamını eşit oranda paylaşabilmelerinin ön koşulu olan çevresel engeller kaldırılarak; çevrenin herkes tarafından kullanılabilir ve erişilebilir hale getirilmesi gerekmektedir. Çevresel engellerden arındırılmış; engelsiz bir çevre bu bireylerin toplumsal yaşama katılımlarını da olumlu etkileyecektir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi tarafından 2003/02/MAP05 proje numarası ile desteklenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Artar, Y. ve Karabacakoğlu, Ç. 2003. Ortez ve Tekerlekli Sandalyenin Üretimi, Standartları ve Pazar Potansiyeli, Milli Prodüktivite Merkezi, Ankara.
2. DSÖ 2011. Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Engellilik Raporu, Yönetici Özeti, <http://eyh.aile.gov.tr/data/5480490c369dc57170df34bd/Dunya%20Engellilik%20Raporu%20Yon>

- etici%20Ozeti.pdf (Erişim tarihi: 12. 2015).
3. TÜİK 2015. Türkiye İstatistik Kurumu Raporu, <http://www.tuik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 12. 2015).
 4. Erdem H. E. 2007. Ankara' da İç ve Dış Mekân Tasarımlarında Tekerelekli Sandalye Kullanıcılarının Yaşam Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 2007.
 5. Cumhurbaşkanlığı Denetleme Kurulu, 2009. Denetleme Raporu. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Faaliyetlerinin Denetimi ile Özürlü Bireyler, Yakınları ve Toplumun Bütün Kesimlerinde Özürlülük Konusunda Toplumsal Bilinç ve Duyarlılık Oluşturulması Amacıyla Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi ve Bu Tür Çalışmaların Düzenli ve Verimli Şekilde Yürütülmesi ve Geliştirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirler.
 6. Irgatođlu, N., A. 2011. Üniversite Kampüsleri Fiziksel Gelişim Planlaması ve Tasarımı: Yozgat Bozok Üniversitesi Erdoğan Akdağ Kampüsü Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
 7. Yılmaz, T., Zırhlıoğlu, B., Olgun, R. 2013. Üniversite yerleşke alanlarında su kullanımlarının incelenmesi: Akdeniz Üniversitesi Örneği. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 3-7, 13-21.
 8. Riddell, S., Weedon, E. 2013. Disabled students in higher education: Discourses of disability and the negotiation of identity. International Journal of Educational Research 63, 38-46.
 9. Heitor, T., Nascimento, R., Tomé, A., Medeiros, V. 2013. (In) Accessible Campus: Space syntax for universal design. Proceedings of the Ninth International Space Syntax Symposium Edited by Y O Kim, H T Park and K W Seo, Seoul: Sejong University.
 10. True Malkoç, E., Türel Sönmez, H. 2013. Yapılı çevrelerin fiziksel engelliler yönüyle kullanılabilirliği: İzmir Kenti Örneği. Artium Dergisi, 1, 1, 1-16.
 11. Chard, G., Couch, R. 1998. Access to higher education for the disabled student: a building survey at the university of Liverpool. Disability & Society, 13:4, 603-623.
 12. Çınar, N. 2010. Üniversite Kampüslerindeki Peyzaj Erişilebilirliğinin Engelliler Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
 13. Yılmaz, T., Olgun, R., Şavklı, F., Öter, B. 2014. Kentsel yeşil alanlarda tekerlekli sandalye kullanıcıları için engelsiz rota belirlenmesi: Antalya Atatürk Kültür Parkı Örneği. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 4-9, 1-14.
 14. Barış, M.E., Uslu, A. 2009. Accessibility for the disabled people to the built environment in Ankara, Turkey. African Journal of Agricultural Research, 4 (9), 801-814.
 15. Sirel, B., Boyacıgil, O., Duymuş, H., Konaklı, N., Altunkasa, F., Uslu, C. 2012. Çukurova Üniversitesi yerleşkesi açık alanlarının fiziksel engelliler bakımından ulaşılabilirliğinin değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi, 27(1), 53-72.
 16. Taş, D. 2015. "Namık Kemal Üniversitesi Kampüsü Örneğinde Kampüslerin Engelli Bireyler Tarafından Kullanım Olanakları", Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Tekirdağ.
 17. Alp, M. A. 2014. "Engelliler İçin Dış Mekân Kullanım Olanaklarının

**ENGELLİ BİREYLERİN ÜNİVERSİTE YERLEŞKELERİNDE ORTAK MEKÂNLARI
KULLANABİLMELERİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ARAŞTIRMA: KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ YERLEŞKESİ**

- Araştırılması: İstanbul Üniversitesi Beyazıt Yerleşkesi Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İstanbul.
18. KYÜ Merkez Yerleşke Vaziyet Planı. 2015. Kilis 7 Aralık Üniversitesi-Yapı İşleri Daire Başkanlığı, Kilis.
19. KYÜ Engelli Öğrenci Sayıları. 2015. KYÜ Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Kilis.
20. KYÜ Engelli Personel Sayıları. 2015. KYÜ Personel Daire Başkanlığı, Kilis.
21. Google Haritalar internet sitesi, <https://www.google.com.tr/maps/place/Kilis> (Erişim tarihi: Mart, 2016).
22. TSE 1998. Türk Standartları Enstitüsü, Şehir İçi Yollar - Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm 5: Özürlü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları, Kabul Tarihi: 20.04.1998, Hazırlık Grubu: Şehir içi Yollar Özel Daimi Komitesi, TS No:12460.
23. TSE 1999. Türk Standartları Enstitüsü, Şehir İçi Yollar – Özürlü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları. Hazırlık Grubu: Şehir İçi Yollar Özel Daimi Komitesi, Kabul Tarihi: 08.04.1999, TS No:12576.
24. TSE 2011. Türk Standartları Enstitüsü, Özürlüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere. Hazırlık Grubu: İnşaat İhtisas Grubu, Kabul Tarihi: 22.11.2011, TS No: 9111.
25. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı. 2010. Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı, T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara (<http://www.ozida.gov.tr>).
26. Arlı, M., Nazik, M. H. 2001. Bilimsel Araştırmaya Giriş. Gazi kitabevi. Ankara. [30] Gedik, T., Çil, M., 2015. Batı Karadeniz Bölgesinde Yer Alan Orman Ürünleri Sanayi İşletmelerinde Sürdürülebilir Üretim Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi, Ormanlık Dergisi, 11(2), 1-12.
27. Gedik, T., Çil, M. 2015. Batı Karadeniz Bölgesinde Yer Alan Orman Ürünleri Sanayi İşletmelerinde Sürdürülebilir Üretim Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma. Düzce Üniversitesi Orman Fakültesi, Ormanlık Dergisi, 11(2), 1-12.